

סיכום פורום רכזי מקצועות ראשון בשנה"ל תשע"ז, 20.9.16

השאלות שטרם שאלנו:

על השאלות ששואלים התלמידים ועל השאלות ששואלים המורים

פתיחה

1. דודו פתח את המפגש בברכות לרכזים הממשיכים, וכן לרכזים המצטרפים:
א שאל אדר – ריכוז חנ"ג. רני בן-נחום תמשיך לרכז את המגמה.
א טלי יהל – ריכוז מדעים בחט"ע. תודה להגר פורמן שסיימה את תפקידה ומתמקדת השנה בחינוך בחט"ע.
א זהר שטרנברג – תרכז את מקצוע האנגלית בחט"ב, ותחלוק את הנטל עם דבורה גזית, שריכזה עד כה את שתי החטיבות.
א אורי לנדסברג – ירכז את פרויקט למידת החקר במקומה של אור פז.
2. דודו הציג את הקו המנחה של ההשתלמות השנה: **חינוך בעולם משתנה – חינוך לבחירה באחריות.**
3. דרישות ההשתלמות השנה: במהלך השנה כל רכז יציג משהו חדש וחדשני מעבודת הצוות המקצועי שלו. הרכזים מוזמנים להציג –
 - דרכי הוראה חדשניות, בפרט כאלה שבמרכזן למידה עצמאית
 - שימוש באמצעים מתקשבים
 - דרכי הערכה חלופיות וחדשניות
 - עבודת צוות מורים ייחודית ומעניינת
 - פרויקטים שונים.

חלק ראשון: השאלות ששואלים התלמידים

תרגיל שאלות וכלי מתקשב חדש

- לפני המפגש הרכזים התבקשו לחשוב על נושא שמעניין אותם ושטרם הספיקו לחקור לעומק.
- כל רכז ערך רשימה של חמישה דברים שהוא יודע על הנושא, ולאחר מכן – חמישה דברים נוספים..
- כל רכז כתב עשר שאלות על הנושא שבחר. הרכזים הוזמנו להיעזר בפתיחות הבאות לשאלות:
- למה...?
- מהן הסיבות...?
- מה המטרה/הכוונה של...?
- מה היה קורה אילו...?
- נניח ש...? (בשונה מ"מה היה קורה אילו..."), להניח הנחה שמעלה אפשרויות חדשות)
- מה אם הייתי יודע/ת ש...?
- מה היה משתנה אם...?

מה אפשר היה לעשות...?

👉 מתוך רשימת השאלות בחר כל רכז בשאלה אחת והעלה אותה, בעזרת הסמרטפון שלו, ללוח, באמצעות אפליקציית padlet – הזדמנות ללמוד כלי מתקשב חדש.
👉 בסבב מסכם הציגו הרכזים את השאלות אותן בחרו לחקור. ברוב המקרים, התברר שהשאלה הנבחרת הייתה אחת האחרונות מתוך העשר שכתבו.

בסיכום התרגיל הסבירה אורית כי התהליך שעברו הוא השלב הראשון בלמידת החקר של כיתות י'. זהו תהליך שמטרתו לעודד התמקדות בנושא נבחר, שאלת שאלות מעניינות, וגירוי להמשך העבודה.

למידת חקר בכיתה י'

אורי לנדסברג הציג את המבנה החדש של פרויקט למידת החקר בכיתות י'.

חזון הפרויקט, כפי שנוסח השנה, הוא:

אדם בר-אוריון, המגלה עניין בעולם ומעמיק בתחומים שמעניינים אותו באופן רציונאלי, מדעי, חקרני, גמיש ויצירתי. אדם המוכן לחיים בעולם המוצף בידע והמשתנה ללא הרף.

מטרות הפרויקט הן רחבות ושפתניות מאד:

- א. לעודד את התלמיד לגלות עניין בנושא מסוים ולשאול שאלות רלוונטיות לגביו.
- ב. לחנכו לאחריות על עבודת החקר שלו.
- ג. ללמדו לחפש מקורות מידע מהימנים.
- ד. לטפח אוריינות כללית ואוריינות אינטרנט. בפרט, ללמד שימוש מושכל בכלי גוגל.
- ה. להדריך את התלמיד בהפקת מידע רלוונטי מתוך מקורות שונים, ולהשתמש בו לגיבוש עולם הידע האישי ולביסוס דעותיו.
- ו. ללוות את התלמיד בהצגת הידע שצבר ומסקנותיו באופן יצירתי וביקורתי, חזותי ומילולי.
- ז. לתרגל עם התלמיד הצגת נושא בציבור, וכן מתן וקבלה של משוב אישי.

אורי הציג את מבנה הפרויקט, אשר מתבסס כולו על פלטפורמת "גוגל קלסרום". הפרויקט מהווה עבורנו צעד משמעותי הן במהות – למידה מבוססת חקר – והן בשימוש בפלטפורמת "גוגל קלסרום" ככלי עבודה מרכזי בבית הספר.

שאלות בשירי ילדים

לסיכום חלק זה האזנו לשני שירים העוסקים בשאלות המלוות ילדים:
"למה ככה", מילים: דודו ברק, לחן: שייקה פייקוב, ביצוע: עירית ענבי ואבי טולדנו.
"הודי חמודי", מילים: משה דפנא, לחן: נחום נרדי, ביצוע: שולה חן.

השווינו בין השירים בפרמטרים שונים, ומצאנו שבעוד שהראשון עוסק ב"שאלות מעצבנות" ששואלים הגדולים, השני הוא שיר שכולו סקרנות ותאווה ידע. מצווה עלינו, כאנשי חינוך, לשמר את הסקרנות ואת תאווה הידע של התלמידים.

חלק שני: השאלות ששואלים המורים

הרצאת TED: המקצועות שייעלמו ואלה שיישארו

- א. פתחנו בהרצאת TED של **אנתוני גולדבלום**: **מקומות העבודה שנאבד לטובת המכונות – ואלה שלא**. ניתן ומאד מומלץ לצפות בהרצאה בקישור הבא:
http://www.ted.com/talks/anthony_goldbloom_the_jobs_we_ll_lose_to_machines_and_the_ones_we_won_t?language=he
- ב. מתוך ההרצאה הבנו שהיתרון העיקרי של בני האדם על ה"מכונות" – הרובוטים – היא יכולתם של הראשונים להתמודד עם מצבים חדשים ולא מוכרים.
- ג. מכאן שכמורים המכילים את תלמידיהם לעתיד, עלינו ללמד את הילדים להתמודד עם מצבים חדשים, ולפתח את היצירתיות שלהם.
- ד. השאלות שאנו שואלים צריכות לשקף מטרה זאת.

מאמר: "שאלות שאלות בקבוצה", מאת מאיה בוזו-שוורץ

- א. קראנו את המאמר קריאה דמומה, בקצב אישי (המעוניינים בעותק מוזמנים לפנות אלי ואשלח להם)
- ב. כל רכז כתב שאלה מקדמת למידה בתחום הידע שלו, לפי העקרונות שהוצגו במאמר.
- ג. להלן השאלות שנכתבו ע"י הרכזים:
 - ⊗ **עטרה אל האיק (שילוב)**: מכוונת את התלמידים לחפש בעצמם הגדרות למילים.
 - ⊗ **אורית שלו (ביולוגיה ורפואה)**: משתמשת בשאלה מערערת: האם צמחים הם יצורים חיים? האם פטריות הן צמחים? מעודדת תלמידים להתנסות ולטעות.
 - ⊗ **אורי לנדסברג (למידת חקר)**: כשתלמיד טועה, אני מעודד אותו לחפש את הסיבה לטעות.
 - ⊗ **רון אופיר (מתמטיקה בחט"ב ושחמט)**: בשחמט – מציג לתלמידים עמדה ומאתגר אותם להציע דרכים שונות להמשיך ממנה.
 - ⊗ **שאול אדר (חנ"ג)**: בריצות שדה – כל תלמיד מתאר כיצד נשמ ואיך זה השפיע עליו. אנו מגלים שכל תלמיד נושם באופן שונה.
 - ⊗ **ניבה נוראל סביון (תנ"ך)**: בתנ"ך הטקסטים תמיד מזמנים דילמות אקטואליות.
 - ⊗ **אדוה שייק (ספרות)**: מנחה תלמידים לבחור שורה מתוך שיר, ולהסביר מדוע בחרו דווקא בה.
 - ⊗ **אור פז (אזרחות)**: הצגתי לאחרונה דילמה אקטואלית – הזנה בכפייה של אסירים שובתים. התלמידים התבקשו להתייחס לעמדות שונות – של האסירים, של בג"צ, של הרופאים.
 - ⊗ **חלי כהן (כימיה)**: בעקבות ניסוי שערכתי בכיתה, התלמידים התבקשו להציע שאלת חקר, ובעקבותיה – ניסוי נוסף.

- ⊗ **עדי אדלשטיין (מתמטיקה בחט"ע):** העלתה דילמה – האם כדאי להציג לתלמידים טעויות? יש הטוענים שדבר זה גורם לילדים לשגות עוד יותר.
- ⊗ **צפיר מנצור (של"ח):** מראה סרטון על הרס הסביבה, ומבקש מהתלמידים השערות – מה יהיו התוצאות של התהליך המוצג.
- ⊗ **טלי יהל (מדעים בחט"ב):** לפני כל ניסוי – אנו שואלים את הילדים מה הם חושבים שיהיו תוצאותיו, ומבקשים מהם להסביר את השערותיהם.
- ⊗ **יעל קרונפלד (לשון):** אנו מדגישים כתיבת טיעונים והבעת דעה. אני מעודדת תלמידים להשתמש במילת השאלה "איך", אשר מזמנת אפשרויות רבות לפיתוח.
- ⊗ **שושי אהרונסון (ערבית):** אוהבת להעלות בשיעורים דילמות ולאפשר לתלמידים להתווכח.
- ⊗ **רני בן נחום (מגמת חנ"ג):** משתמשת במצגת של הוועד האולימפי כדי לאפשר לתלמידים להעלות השערות.
- ⊗ **דודו גורן (היסטוריה):** מרבה להשתמש בדילמות מוסריות (למשל: כאלה הקשורות לחסידי אומות העולם), ולשאל את התלמידים כיצד הם היו נוהגים. כל תשובה מתקבלת.
- ⊗ **זהר שטרנברג (אנגלית בחט"ב):** בהוראת זמני עבר – אנו מספרים סיפור בהמשכים. כל תלמידים ממשיך את קודמו, כיד הדמיון הטובה עליו.
- ⊗ **דבורה גזית (אנגלית בחט"ע):** בהוראת שיר עשיר במטפורות, התלמידים התבקשו להוסיף שתי שורות עם מטפורה משלהם.

תודה לכל המשתתפים, ולהתראות במפגש הבא!

דודו גורן ואורית סוקר